

VÄSTERÅS STAD

Stödmaterial om könsstämpning från förskolan upp till gymnasieskolan

Barnrättsdagarna

Seminarium på PRE-CONFERENCE 31 mars 2025

Jurgita Ravaityte Kristoffersson

Samordnare inriktning hedersrelaterat våld och förtryck
Skolverksamheter, Barn- och utbildningsförvaltningen

jurgita.ravaityte.kristoffersson@vasteras.se

Samordnaroll och uppdrag- från förskolan till gymnasieskolan

- Stärka förskolors och skolors systematiska arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck
- Aktivt uppsöka samverkansmöjligheter och stärka samverkan med andra förvaltningar och myndigheter
- Föreläsa och utbilda
- Utveckla nya metoder och kompetenshöjande insatser
- Följa upp och utvärdera insatser
- Erbjuder konsultation till personal vid behov i ärenden som handlar om hedersrelaterat våld och förtryck

VÄSTERÅS STAD
Skolverksamheter

OM SKOLVERKSAMHETER, BARN- OCH UTBILDNINGSFÖRVALTNINGEN

I VERKSAMHETEN ÄR VI...

76

FÖRSKOLOR

41

GRUNDSKOLOR

7

GYMNASIESKLOR

VÄSTERÅS STAD
Skolverksamheter

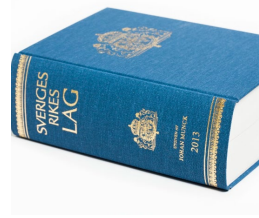
Att bestämma över sin kropp är en mänsklig rättighet

Barnkonventionen artikel 6 - alla barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling.

Barnkonventionen artiklar 19, 24 och 37 - skydd mot alla former av våld, traditionella sedvänjor som är skadliga för barns hälsa ska avskaffas.

Agenda 2030, Mål 5, delmål 5.3

Lag mot könsstympning (1982:316)

Bakgrund

- Förebyggande, hälsofrämjande och upptäckande syfte
- Viktig att våga fråga och samtala om könsstämpning
- Ställde frågan på hälsouppgift
- Då efterfrågan från skolsköterskor kring gemensam rutin
- Intresse och stöd från politiker
- Kvalitetssäkra arbete

VÄSTERÅS STAD
Skolverksamheter

Framtagna lathundar och rutinen

- 2022 första lathunden gällande samtal med vårdnadshavare.
- 2023 andra lathunden framtagna gällande samtal med elever.
- 2024 rutinen förskolan gällande samtal med vårdnadshavare.
- Stödmaterial framtagna i samarbete med skolsköterskor, grundskolan/gymnasieskolan, socialpedagoger/rektorer förskolan och socialtjänsten.

[Barnrätt - Västerås](#)

VÄSTERÅS STAD
Skolverksamheter

Arbetsgång – grundskolan och gymnasieskolan

Hälsouppgift – förskoleklass, årkurs 4, årskurs 7 och gymnasiet årskurs 1

Flickor; är er dotter könsstympad?

NEJ

JA

I vissa länder förekommer en tradition av att klippa/sy i underlivet, ingreppet kan medföra problem när flickor ska kissa eller vid menstruation.

Hälsobesök – förskoleklass, årskurs 4, årskurs 7 och gymnasiet årskurs 1

Könsstympling

Ja

▼

Könsstympling-kommentar

VÄSTERÅS STAD
Skolverksamheter

Den nya rutinen förskolan

Från och med den 1 januari 2025 ges information till alla vårdnadshavare om könsstämpning vid introduktionssamtal.

Vid information om anmälningsplikten:

”Vi som arbetar i Västerås stad informerar alla vårdnadshavare om könsstämpning. Jag är skyldig att berätta att det är olagligt med kvinnlig könsstämpning i Sverige.”

VÄSTERÅS STAD
Skolverksamheter

Upplägg i lathundarna och rutin

- Information om könsstympning
- Förberedelse
- Förslag på frågor
- Lagstiftning och orosanmälan
- Kontaktuppgifter
- Bilagor med bildstöd

VÄSTERÅS STAD
Skolverksamheter

Hur ställer vi frågor till vårdnadshavare?

Tänk på!

-Öppna, nyfikna och icke dömande frågor

Hur kan du ställa frågan, tips:

”Kvinnlig könsstympning, som också kallas omskärelse, förekommer i många länder och i hela världen. Förekommer könsstympning av flickor i ert land?”

VÄSTERÅS STAD
Skolverksamheter

Hur ställer vi frågor till eleven?

Yngre eleven

- Symptom
- Ställ frågor utifrån våldsutsatthet
- Ställ frågor om utlandsresa

Äldre eleven

- Symptom
- Utgå från ålder och mognad
- Ställ frågor om utlandsresa

Bilaga 2

Rutinfrågor att ställa vid elevers utlandsresa

 Om resan	 Om eleven	 Om syftet
 Vart ska ni resa?	 Hur länge ska ni vara borta?	 Vilka har planerat resan?
 Vilka ska ni träffa?	 Hur ska ni bo?	 Vad ska ni göra där?
 Är hemresan bokad?	 Planerar ni fler resor än denna?	 Vilka syskon följer med?

VÄSTERÅS STAD
Skolverksamheter

Den nya rutinen förskolan

BILAGA 4

Varningssignaler vid könsstymning

BILAGA 6

Rutinfrågor att ställa vid förskolebarns utlandsresa

Framåt grundskola och gymnasieskola

- Möjlighet att ta ut statistik och använda sig av statistik
- Årlig utvärdering och revidering
- Arbetar tematiskt och regelbundet
- Kompetenshöjande insatser
- Alla Västerås stads skolsköterskor går barnafrids basprogram om våld mot barn och unga – individ och gruppspår

Framåt förskola

- Implementeringen av rutinen under 2025
- Arbeta tematisk och regelbundet
- Årlig utvärdering och revidering
- Kompetenshöjande insatser
- Föräldramöten

VÄSTERÅS STAD
Skolverksamheter

Tips

- Viktigt att komma igång – börja i det lilla
- Starta en arbetsgrupp
- Följa upp och hålla frågan levande på möten
- Det är en process
- Tänk långsiktigt
- Implementering ta tid
- Samverkan med socialtjänsten ett måste!

VÄSTERÅS STAD
Skolverksamheter

Citat från förskolan och skolan

”Att vara modig och nyfiken för barns bästa. Bra rutin och info att återgå till och lära mer av”. (pedagog förskola)

”Viktigt att ha mod, våga ta i frågan och informera vårdnadshavare om att könsstämpning är förbjudet i Sverige”. (pedagog förskola)

”Jag har många tankar kring barn som jag har mött tidigare, tillfällen och tecken man eventuellt kan ha missat”. (pedagog förskolan)

”Bra med konkreta frågor i lathunden och tips hur kan man ställa frågor, använda sig av informationsmaterialet”. (skolsköterska)

”Jag tycker lathundarna är jättebra att använda när/om behovet finns. Känns skönt att det finns stöd att luta sig mot”. (skolsköterska)

”När elever svarar NEJ på frågan får man hjälp att ställa flera nyfikna frågor. Man släpper det inte”. (skolsköterska)

VÄSTERÅS STAD
Skolverksamheter

FRÅGOR?

VÄSTERÅS STAD
Skolverksamheter

VÄSTERÅS STAD

TACK!